

Overhaald

LEZEN IN ELKE ONDERWIJS- VORM MET ELKE LEERLING: HET KAN EN MOET!

Toen we in 2019 onderzoek deden naar leesbevordering bij anderstalige jongeren en jongeren die laag taalvaardig zijn in het Nederlands, kwamen we tot de conclusie dat deze jongeren, tegen de verwachtingen in, wel degelijk graag lezen. In onderwijsvormen met veel van die leerlingen bleek literatuur echter maar heel beperkt aan bod te komen in de eindtermen, leerplannen of handboeken. Daarnaast kwamen we al snel tot de ontvullende vaststelling dat er vrijwel geen boeken bestonden voor die doelgroep. We besloten daarom om zelf een boek te maken, dat recent is verschenen. In dit artikel stellen we *Overhaald* graag aan je voor.

Thibaut Duthois, Nikolaas Mergan en Robbe Pessemier

ER WAS EENS...

Eigenlijk was er (eens) geen leesmateriaal voor jongeren die onze taal niet onder de knie hebben. Dat zijn er nochtans veel, want een op de vijf jongeren is laagtaalvaardig. Daarnaast is de diversiteit in klassen niet te ontkennen. Desalniettemin is er weinig diversiteit in de jeugdliteratuur te vinden. Zo goed als alle boeken in de jeugdbibliotheek lijken voor dezelfde talig sterke jongere geschreven.

Toen wij in de bibliotheek vroegen naar boeken voor anderstalige adolescenten geschreven in eenvoudig taalgebruik, verwees de bibliothecaris ons door naar het 'makkelijk-lezen-plein'. Het makkelijk-lezen-plein: het klonk als een

mythisch paradijs voor leerlingen die laag taalvaardig zijn in het Nederlands en graag Nederlandstalige literatuur willen lezen die afgestemd is op hun taalniveau. We konden echter onze ogen niet geloven toen we zagen wat dat 'plein' inhield: het bleken vier boekenrekken te zijn waartussen het krioelde van de jonge kinderen in gele fluohesjes die samen met de juf boekjes kwamen kiezen over robots, spoken en andere kinderlijke thema's.

Het werd voor ons al snel duidelijk dat adolescenten die het Nederlands leren het met hetzelfde leesmateriaal moeten stellen als lagereschoolkinderen, aangezien er voor die eerste groep geen leesmateriaal voorhanden is. Maar hoe kan je een slimme, gemotiveerde, zestienjarige jongen uit Afgha-

nistan met kinderboeken motiveren om te lezen? Op dat moment besloten we om zelf een boek te maken met uitdagende, multiculturele kortverhalen in eenvoudig Nederlands.

OVERHAALD

We koesterden samen met het Vlaams-Nederlandse genootschap Orde van den Prince, Kunstencentrum Vooruit, Odisee Hogeschool, Arteveldehogeschool en OKAN-experten van de school Leiepoort in Deinze dezelfde droom en realiseerden dit project. Sinds maart 2021 ligt *Overhaald* in de boekhandel.

In het boek staan veertien prachtige verhalen en gedichten, geschreven

Over de auteur

**NIKOLAAS MERGAN,
THIBAUT DUTHOIS
EN ROBBE
PESEMIEER**

zijn drie leerkrachten Nederlands en masterstudenten Pedagogiek & Onderwijskunde. In 2019 wonnen ze de Klasseprijs met hun bachelorproef over leesbevordering bij leerlingen die laag taalvaardig zijn in het Nederlands. Ze vormen samen het *Overhaald*-team, dat zich blijvend wil inzetten voor deze doelgroep via projecten en onderzoek.

door Herman Brusselmans, Lize Spit, Hans Bourlon, Fikry El Azzouzi, Hind Eljadid en nog veel andere auteurs. Deze verhalen zijn inhoudelijk uitdagend, sluiten aan bij de diverse leefwereld van de leerlingen en zijn daarbij geschreven in eenvoudige, duidelijke taal. Bij elk verhaal hoort er een didactisch luik met oefeningen en ondersteuning voor de leerkracht, gebaseerd op de vijf sleutels van effectief leesonderwijs van de VLOR: interactie, leesmotivatie, strategie-instructie, functionaliteit en transfer. Doordat Overhaald bestaat uit drie niveaus, kan je het boek gebruiken als differentiatiemiddel, maar kan de lezer ook meegroeien met het boek. Bovendien kan je het inzetten in verschillende klasgroepen en onderwijsvormen: in het OKAN-onderwijs, de lessen PAV, het tso of aso, een centrum voor volwassenenonderwijs, noem maar op.

WEG MET DE KLASSIEKE LEESLES

Hoe ga je aan de slag met die teksten? Een klassieke leesles is uit den boze. De leerlingen een tekst individueel laten lezen en achteraf een paar vragen laten oplossen is verleden tijd. Lezen moet een totaalervaring zijn, waarbij leerlingen literatuur op een diepe manier verwerken door erover te praten, te tekenen of te discussiëren. Ook anderstalige leerlingen of leerlingen die laag taalvaardig zijn in het Nederlands zijn op die manier te motiveren. Durf dus je leerlingen uit te dagen in de klas met een tekst over zelfbeeld, waarbij leerlingen woorden leren om het lichaam mee te beschrijven. Laat hen praten over hun eigen onzekerhe-

den, in debat gaan over wat schoonheid is, een tekening maken van hun ideaalbeeld ... Op die manier blijft die tekst en de woordenschat beter hangen, werk je aan verschillende vaardigheden én hou je de leerlingen betrokken en gemotiveerd.

INTERACTIEF VOORLEZEN

Die totaalervaring kan in gang gezet worden door de werkvorm 'interactief voorlezen'. Ook in het secundair onderwijs moet er immers plaats zijn om voor te lezen. Het werkt motiverend, want zien lezen doet lezen! Maar wat is dat nu, interactief voorlezen? Door deze werkvorm in te zetten in de klaspraktijk, kies je er bewust voor om de leesvaardigheid van jouw leerlingen te verbeteren door hen voor te lezen. Uit onderzoek blijkt dat dit positieve effecten heeft op de leesvaardigheid, de woordenschatontwikkeling en leesmotivatie van de leerlingen. Tijdens het voorlezen zijn de leerlingen geen passieve wezens. De term 'interactief' slaat op het zoveel mogelijk betrekken van je leerlingen. Dit doe je door tijdens het voorlezen veel stil te staan bij moeilijke woorden, woordgroepen of zinnen en na het lezen van enkele zinnen telkens de leerlingen te activeren door hen allerlei vragen te stellen die aanzetten tot denken. Op deze manier zijn de leerlingen actief betrokken bij het lezen, blijven ze de hele tijd aandachtig en worden ze de verteller van het verhaal – zonder het zelf in stilte of hardop voor te lezen. Samenvattend kunnen we de volgende tips geven in verband met interactief voorlezen:

- Deel je leesles in in een voor-, tijdens- en nase;
- Maak van het lezen een totaalbeleving;
- Laat de leerlingen evenveel aan het woord als jijzelf;
- Ga in gesprek over het verhaal, de woordenschat, thema's en de leefwereld van de jongeren;
- Stel open vragen (samenvattend, voorspellend, concluderend);
- Begeleid de leerlingen aan de hand van cues, scaffolds, bekrachtiging.

Ben je Overhaald?

Heb je interesse in het boek? Het boek is uitgegeven bij Academia Press en is voor nog geen 13 euro te verkrijgen in elke boekhandel. Wil je meer weten over dit project? Neem dan zeker een kijkje op de website <https://overhaald.wixsite.com/website>, volg ons op sociale media (@overhaald) of download het gratis lesmateriaal op www.arteveldehogeschool.be/overhaald. Daarnaast trekt het Overhaald-team door het hele land om workshops te geven én met de volledige opbrengst van het boek projecten te organiseren of te ondersteunen voor kansarme leerlingen.

